

MRF 2025.42

Retten i Koldings dom af 17. marts 2025, sag 3-4164/2024

Anklagemyndigheden mod T1 og T2

Ejere af ejendom grænsende op til kommunal søejendom idømt 4 måneders betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste for at overtræde naturbeskyttelseslovens § 3 ved at omdanne 1.800 m² mose til sø og græsplæne og for at overtræde straffelovens § 291, stk. 2, om betydeligt hærværk, da en del af moseområdet tilhørte kommunen. Dissens for at gøre frihedsberøvelsen ubetinget.

T2 erhvervede i 2019 en landejendom ved Kolding, hvor en del af ejendommen var registreret som mose omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, der fortsatte ind på kommunens naboejendom, hvor der lå en sø. Efter overtagelse fik T2 byggetilladelse til en tilbygning vendt mod søen, idet det var T2's ægtefælle, T1, der stod for ansøgning mv. og bistod med byggeriet. Da byggeriet var afsluttet, flyttede T1 og T2 ind i ejendommen. I 2021/2022 indrettede T1 en have på arealet ud mod søen med brug af overskudsjord fra byggeriet, hvor T1 bl.a. fjernede siv, pil, buskads og beplantning i moseområdet og topstar-tuer samt hængesæk med henblik på at få græsplænen til at gå helt ned til søen. I foråret 2023 gjorde en borger, der regelmæssigt har fisket i søen, kommunen opmærksom på, at der var sket en overtrædelse af naturbeskyttelseslovens § 3. Kommunen foretog tilsyn, hvor kommunen konkluderede, at et moseområde på ca. 475 m² var omdannet til græsplæne, og at et moseområde på ca. 1.325 m² var omdannet til vandspejl. Kommunen anmeldte efterfølgende forholdet til politiet, hvorefter der i juli 2024 blev rejst straffesag mod T1 og T2 for overtrædelse af naturbeskyttelseslovens § 3 og straffelovens § 291, stk. 2, om hærværk af

betydeligt omfang. T1 og T2 nægtede sig skyldige og gjorde bl.a. gældende, at der var tale om vedligeholdelse, at kanten ned til søen var ryddet, da de ikke havde køer, og at de ikke havde været opmærksomme på, hvor skellet til kommunens ejendom gik, og derfor ikke var klar over, at den sidste del af mosen ned til søen var kommunal ejendom. På baggrund af bevisførelsen lagde byretten til grund, at en del af brinken til søen tilhørte kommunen, og at tiltalte som ejer har pligt til at undersøge, hvor skellet går. Herefter lagde retten til grund, at det berørte areal var beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3, og at der for indgrebet var sjældne naturtyper som hængesæk og topstar-tuer, og at de tiltaltes foranstaltninger på arealet havde voldt betydelig skade på moseområdet. Retten lagde endvidere til grund, at foranstaltningerne var sket for at genskabe udsigten fra huset og give direkte adgang til søen, hvilket de tiltalte måtte indse forøgede ejendommens værdi. Retten fandt herefter de tiltalte skyldige efter anklageskriftet og idømte hver af de tiltalte en betinget frihedsstraf på 4 måneder på vilkår om ulønnet samfundstjeneste i 100 timer, idet mindretallet på en enkelt dommer dog stemte for at gøre frihedsstraffen ubetinget.

Kommentar: Denne straffesag har givet anledning til betydelig omtale i medierne og indgik i begrundelsen for, at det i den politiske aftale fra juni 2025 om en strafreform blev besluttet at skærpe straffen for såkaldt naturkriminalitet, jf. lovforslag nr. L 83 (samling 2025-26). Af lovforslagets bemærkninger fremgår bl.a., at bødestrafniveauet for overtrædelse af naturbeskyttelsesloven bør skærpes med 100 pct. i forhold til det gældende niveau, og at de allervorste tilfælde af naturkriminalitet skal medføre fængselsstraf. Lovbemærkningerne henviser i den forbindelse til ovenstående sag fra Kolding, der omtales som "et sagsforhold, som kan siges at høre til blandt de allervorste overtrædelser af naturbeskyttelsesloven", hvilket altså efter strafreformen forudsættes at medføre fængselsstraf, uanset om der samtidig måtte være begået hærværk efter straffelovens § 291. Dommen kan i den forbindelse sammenholdes med **MRF 2021.104/2 B**, hvor en ejer af et sommerhus og en entreprenør blev idømt 60 dages betinget fængsel med vilkår om 80 timers samfundstjeneste for forsætligt at have flyttet mere end 1.100 m³ sand og bevoksning fra § 3-beskyttet klithede på en kommunal ejendom i Skagen, der lå inden for strandbeskyttelseslinjen og en fredning. Entreprenøren fik konfiskeret udbytte for 10.000 kr., hvorimod byretten henviste kommunens erstatningskrav på ca. 300.000 kr. for

udgifter til retablering til civilt søgsmål pga. utilstrækkelig dokumentation for kravets størrelse, jf. retsplejelovens § 992. Se også **MRF 2023.17 V** (U 2023.1716 V), hvor nogle sommerhusejere m.fl. blev idømt bøder på mellem 50.000 og 100.000 kr. for at have overtrådt kystbeskyttelsesloven og naturbeskyttelsesloven ved at udføre udlægge sten og beton mv. på stranden og en skrænt og ved at have afskrabt et klitfredet areal.

I forhold til foranstaltningerne på de tiltaltes ejendom i sagen fra Kolding er det efter dommens gengivelse af vidneforklaringerne uklart, i hvilken udstrækning de tiltalte var klar over, at der var tale om § 3-beskyttet mose, henholdsvis at brinken var en del af kommunens ejendom. Mens denne uvidenhed ikke diskulperer fra strafansvar for (uagtsom) overtrædelse af naturbeskyttelseslovens § 3, er det mindre klart, om betingelserne for strafansvar for hærværk var opfyldt, idet straffelovens § 291, stk. 2, om hærværk af betydeligt omfang kræver forsæt eller grov uagtsomhed, jf. stk. 3. Det fremgår dog af vidneforklaringerne, at de tiltalte var klar over, at søen lå på kommunens ejendom, hvilket kombineret med byrettens bemærkning om, at i hvert fald T2 som ejer af ejendommen havde pligt til at sætte sig ind i ejendommens skel, formentlig kan begrunde grov uagtsomhed. Byretten dømte dog både T1 og T2 for forsætlig overtrædelse af straffelovens § 291, stk. 2 (jf. den principale tiltale i forhold 2), hvilket kunne have fortjent en mere udførlig begrundelse. Sagen illustrerer i øvrigt på sin egen måde, at der er meget stor forskel på, hvad borgerne opfatter som forbedringer og vedligeholdelse, og at begrebet ”naturhærværk” derfor ikke nødvendigvis er dækkende.

I forhold til genopretning af den ødelagte mose melder sagen ikke noget om, hvorvidt kommunen har meddelt lovliggørelsespåbud i medfør af naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, til T1 og T2 som bruger/ejer om genopretning af den hidtidige tilstand på deres egen ejendom. Kommunen indtalte heller ikke under straffesagen et erstatningskrav for udgifter til genopretning på kommunens ejendom, sådan som det f.eks. skete i den ovenfor omtalte sag fra Skagen (**MRF 2021.104/2 B**). Af vidneforklaringen fra kommunens naturmedarbejder fremgår dog, at kommunen mener, at den har pligt til sikre, at der sker en retablering af området på de tiltaltes og kommunens egen ejendom. Hertil bemærkes, at det efter hidtidig praksis er usikkert, om der i naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, er hjemmel til at påbyde naturgenopretning, jf. herom Pagh, *Hvilke foranstaltninger kan påbydes som fysisk lovliggørelse?*, TfM 2016.237. Af ovennævnte lovforslag nr. L 83, der i skrivende stund (december 2025) endnu ikke er vedtaget i Folketinget, foreslås der imidlertid tilføjet følgende punktum i naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, om tilsynsmyndighedens pligt til at foranledige ulovlige forhold lovliggjort: ”Tilsynsmyndigheden kan herunder påbyde, at ulovlige indretninger fjernes, at ulovligt fjernede indretninger bringes tilbage, og at den hidtidige tilstand reetableres”. Det anføres i lovbetænkningerne, at der alene er tale om en præcisering af gældende ret, idet der henvises til, at det fremgår af håndhævelsesbetænkningen (nr. 981/1983), s. 105 f., at fysisk lovliggørelse kan omfatte ”en tilbageføring af den fysiske tilstand til den, der bestod før ulovligheden blev begået, såfremt dette overhovedet er muligt”. Med henvisning til MAD 2017.415 V anføres videre, at udsagnet fra håndhævelsesbetænkningen i administrativ praksis og retspraksis er blevet fortolket sådan, at der bl.a. kan kræves en retablering af den hidtidige tilstand. Det tilføjes herefter, at domstolene dog i enkelt tilfælde (MAD 2019.107 B) har fundet, at der ikke var hjemmel i § 73, stk. 5, til at meddele påbud om reetablering af engfloraen på et § 3-beskyttet areal, hvilket har skabt tvivl om bestemmelsens rækkevidde. For at skabe klarhed foreslås bestemmelsen derfor præciseret med det nye punktum, hvorved dog samtidig understreges i bemærkningerne, at forslaget ikke vil give tilsynsmyndighederne øgede beføjelser ”i forhold til det, der i overensstemmelse med lovbetænkningerne er hensigten med den gældende bestemmelse i § 73, stk. 5”. Endelig tilføjes, at en påbudt retablering efter ministeriets opfattelse vil kunne bestå i gentilplantning af egnede levesteder for fredede dyrearter eller retablering af et egnet mikroklima for plantearter, idet det dog i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet vil skulle indgå, at visse retableringstiltag kan være meget omkostningsfulde i forhold til det, der opnås.

Uden her at gå ind på en længere diskussion af ministeriets fortolkning af naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, bemærkes, at lovbemærkningerne efterlader et indtryk af, at den gældende retstilstand er klarere, end hvad der er tilfældet. For det første er det ikke korrekt, at landsretten i MAD 2017.415 V fandt, at der var hjemmel i § 73, stk. 5, til at påbyde sådanne retableringstiltag, som den foreslåede ”præcisering” tager sigte på. Efter dommens oplysninger gik det omhandlede påbud alene ud på, at ejerne skulle tilkaste nogle søer etableret i en mose gennem udjævning af bortgravet mosejord og indsnævring af nogle grøfter/kanaler. For det andet er det ikke kun dommen i MAD 2019.107 B, som har skabt tvivl om rækkevidden af § 73, stk. 5. I U 2018.1011 V fandt landsretten, at der ikke var hjemmel til at stille krav om udarbejdelse af en forudgående retableringsplan, bl.a. fordi dette ville påføre ejeren ikke ubetydelige omkostninger, hvilket krævede et klart hjemmelsgrundlag. I MAD 2014.396 V og MAD 2015.233 V accepterede (eller overså) landsretten derimod nogle lignende vilkår om retableringsplan. I **MRF 2022.255 V** udtalte byretten – hvilket landsretten i hvert fald ikke tog afstand fra – at lovgivning efter naturbeskyttelsesloven efter praksis ”ikke [kan] gå videre end at fjerne ulovlige indretninger eller bringe en ulovligt fjernet indretning tilbage”. I **MRF 2023.21/3 V** forudsatte både by- og landsretten tilsvarende, at der er grænser for, hvilke foranstaltninger der kan påbydes med hjemmel i § 73, stk. 5. Og i MAD 2017.229 V afviste byretten, at der var hjemmel i § 73, stk. 5, til at påbyde flytning af nogle søer som led i retablering (landsretten fik ikke anledning til at forholde sig hertil). Også i administrativ praksis har bestemmelsen givet anledning til tvivl, jf. f.eks. **MRF 2021.235 Mfk**, hvor Miljø- og Fødevarerklagenævnet udtalte, at § 73, stk. 5, ikke giver tilsynsmyndigheden hjemmel til at påbyde ”vedligeholdende eller naturforbedrende tiltag som f.eks. oprensning af en sø”. Samlet set efterlader praksis altså ganske stor usikkerhed om rækkevidden af naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5, mens der hverken i klagenævns- eller retspraksis ses at være klar støtte for ministeriets antagelse om, at bestemmelsen giver hjemmel til at meddele påbud om bl.a. gentilplantning af egnede levesteder eller retablering af et egnet mikroklima. Det nærmeste, man kommer, er formentlig Retten i Roskildes dom af 26. februar 2025 (sag BS-61258/2023-ROS), som er under anke og derfor først bringes på MRF på et senere tidspunkt. I denne sag udtalte byretten, at § 73, stk. 5, ikke kun giver hjemmel til, at det påbydes ”at tilbagelægge det opgravede materiale, således at områdets oprindelige struktur i videst muligt omfang genetableres, men også til at bringe vegetationen tilbage, herunder – og som det mindre i det mere – til at lade området ligge til naturlig tilgroning med græs, urter m.v.”. Rækkevidden af udsagnet er dog uklar, idet påbuddet i den konkrete sag alene gik ud på, at noget fjernet materiale skulle lægges tilbage, og at arealet herefter skulle henligge til naturlig tilgroning. Endelig – for det tredje – overses det i lovbemærkningerne, at der i håndhævelsesbetænkningen fra 1983 slet ikke blev taget stilling til det her omhandlede spørgsmål om retablering af naturens hidtidige tilstand gennem aktive genopretningsforanstaltninger, jf. den ovennævnte artikel i Pagh: TfM 2016.237, hvor det påpeges (s. 246), at der med udsagnet om ”genopretning” i betænkningens s. 105 f. ud fra sammenhængen alene blev sigtet til, at det ulovlige forhold bortfjernes, eller at en ulovligt fjernet indretning bringes tilbage.

På denne baggrund og henset til, at retableringstiltag – som også anført i lovforslag nr. L 83 – kan være meget omkostningsfulde for den til enhver tid værende ejer/bruger, vil vedtagelsen af den foreslåede ”præcisering” af § 73, stk. 5, næppe komme tvivlen om bestemmelsens rækkevidde til livs.

DOM

afsagt den 17. marts 2025

Rettens nr. 3-4164/2024

Politiets nr. 3700-88130-00025-23

Anklagemyndigheden

mod

Tiltalte 1

Dato (Født 1977)

og

Tiltalte 2

Dato (Født 1981)

Der har medvirket domsmænd ved behandlingen af denne sag.

Anklageskrift er modtaget den 9. juli 2024.

Tiltalte 1 og Tiltalte 2 er tiltalt for overtræ-delse af

1.

Begge

naturbeskyttelseslovens § 89, stk. 2, jf. stk. 1, nr. 1, jf. § 3, stk. 2, nr. 2, ved i perioden mellem foråret 2021 og foråret 2022 forsætligt eller groft uagtsomt i forening og med henblik på at opnå en økonomisk fordel at have foretaget ændring i tilstanden i et beskyttet moseområde på ca. 1800 m² beliggende på henholdsvis Kommune 1's Matrikel nr. 1 og på de tiltaltes Matrikel nr. 2 (Adresse 1 By 2), idet de tiltalte efter forudgående indbyrdes aftale eller stiltiende forståelse fjernede eller lod fjerne det pågældende moseområde med karakter af hængesæk, herunder Top-Star-tuer samt tilhørende træer, buske, hvorved moseområdet blev omlagt til sø, idet Kommune 1 den 17. maj 2023 konstaterede, at et moseområde på ca. 1325 m² var erstattet af et blankt vandspejl, ligesom de tiltalte havde anlagt en græsplæne på den resterende del af moseområdet svarende til ca. 475 m², alt hvorved der blev voldt betydelig skade på moseområdet og dets bestand af vilde planter.

2.

begge

straffelovens § 291, stk. 2, hærværk af betydeligt omfang, ved i perioden mellem foråret 2021 og foråret 2022 i forening at have

ødelagt og beskadiget et beskyttet moseområde tilhørende Kommune 1 beliggende på Matrikel nr. 1, idet de tiltalte efter forudgående indbyrdes aftale eller stiltiende forståelse fjernede eller lod fjerne ca. 1325 m² af moseområdet med karakter af hængesæk, herunder Top-Star-tuer samt tilhørende træer, buske, som blev omlagt til sø, ligesom de tiltalte på en mindre del af Kommune 1's beskyttede moseområde anlagde græsplæne, alt hvorved der skete skade af betydeligt omfang til en pt. ikke nærmere opgjort værdi.

Subsidiært

straffelovens § 291, stk. 3, hærværk af betydeligt omfang

ved i perioden mellem foråret 2021 og foråret 2022 i forening groft uagtsomt at have ødelagt og beskadiget et beskyttet moseområde tilhørende Kommune 1 beliggende på Matrikel nr. 1, idet de tiltalte efter forudgående indbyrdes aftale eller stiltiende forståelse fjernede eller lod fjerne ca. 1325 m² af moseområdet med karakter af hængesæk, herunder Top-Star-tuer samt tilhørende træer, buske, som blev omlagt til sø, ligesom de tiltalte på en mindre del af Kommune 1's beskyttede moseområde anlagde græsplæne, alt hvorved der skete skade af betydeligt omfang til en pt. ikke nærmere opgjort værdi.

Påstande

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om frihedsstraf.

De tiltalte har nægtet sig skyldige.

Sagens oplysninger

Der er afgivet forklaring af de tiltalte og af vidnerne Vidne 1, Vidne 2, Vidne 3 og Vidne 4.

Tiltalte 2 har forklaret, at hun ejer Adresse 1, By 2. Hun bor der sammen med Tiltalte 1 og deres datter. Hun købte ejendommen i juli 2019. De lejede den ud i starten, da de skulle have solgt deres andet hus. De lejede den til nogle håndværkere, indtil de havde byggetilladelsen. Tiltalte 1 ansøgte om byggetilladelse, og han fik hjælp fra kommunen til det. Hun deltog ikke. De drøftede sammen, hvad de ville ændre. De ville have en tilbygning mod søen, og en tilbygning bagtil også. Hun gav i bilag 1,8 fuldmagt til sin mand til at søge om byggetilladelsen.

Tiltalte 1 nævnte ikke noget om nogen restriktioner. Hun fik tilladelsen på e-Boks (bilag 1,9). Hun læste den ikke grundigt igennem. Hun hæftede sig ikke ved dispensationen for søbeskyttelseslinjen. Hun tænkte, at der var styr på, at de ikke overtrådte noget vedrørende byggeriet. Hun har læst tilladelsen, men ikke grundigt. Hun har ikke snakket med Tiltalte 1 omkring

møderne og dialogen heromkring. Hun har ikke drøftet noget om konflikt-punkter (bilag 1,7) med Tiltalte 1, og det må være oprettet, da han søgte byggetilladelsen.

De flyttede ind 1. februar 2022. Byggeprocessen tog ca. 7 måneder. De startede lige efter sommeren 2021. Hendes mand tog del i byggeriet som håndværker. Det var ikke i entreprise. Hun deltog ikke. Hun kom der 1-2 gange om ugen, da hun passede deres barn og deres andet hus. De boede på den anden side af vejen, ca. 100 m derfra.

Udenomsarealerne blev kun passet med græsslåning, imens de lejede det ud. Hun vidste ikke, at der var en mose. Det hedder Område, men hun havde ikke set det som en mose, kun som en sø. Sådan omtales den, og de siger, at de bor ved søen.

Da byggeriet var færdigt, havde de store lastbiler lavet mærker i området, og der var store maskiner i haven til at rydde op efter det.

Hun fik vist bilag 1,25,d. Hun mener, at det var materialer fra byggeriet, som skulle fjernes oppe omkring huset, ikke nede omkring søen. Hun kan godt se ændringen på kortet. Hun ved ikke, hvad der er sket, for hun har ikke været der. Ændringen skete mellem to gange, hun kom der. Der gik nok 3-4 dage, mellem hun var der, og i den tid var ændringen sket. Hun kunne se, at pilen ved søen var væk. Der var ikke fældet træer, for der var ikke nogen træer. Hendes mand har jo fjernet pilen, da kommunen havde opfordret dem til at fjerne det, da det var en invasiv art. Noget af det grønne areal foran var også fjernet. De grønne lange siv ved søen var også fjernet. Der var ikke lukket af med siv ned mod søen. Hendes mand har fjernet sivene. Hun tænker ikke, at der er brugt maskiner til det, da det er et blødt område.

Kommunens besigtigelsesrapport bilag 1,2 blev vist. I det område, hvor der på fotoet er blå markering, gik der tidligere køer. Der var højt græs, ligesom ude i siderne. De slår det område nu. Grunden er også blevet udlignet ved den kant, som køerne havde skabt. De brugte jord fra byggeriet til at udligne kanten. Der er sået græs i haven, men ikke i det område, af hvad hun ved af. Deres robotplæneklipper kører også på det område. Der lå en lille rød robåd, som de overtog med ejendommen, men de benytter den ikke. Der er kommet mere vand. De har fjernet siv og pil. Hun ved ikke, hvor meget de har fjernet. Det svarer muligt til det område, som er vist på kortet ved anmeldelsen, men hun ved det ikke. Hun ved ikke, hvor sivene blev fjernet. De havde udsigt i forvejen, så det var ikke med henblik på det.

I sommeren 2022 fik de en terrasse med spabad. De havde drøftet, at de skulle have en spa der, og det passede godt med huset. De havde en god udsigt derfra, som fra alle vinduer i huset.

De har betalt for ombygningerne i fællesskab. Nogle ændringer har de

drøftet, andre ikke. Banken har været ude at kigge på ejendommen, og værdien er selvfølgelig steget, grundet ombygningerne. Banken var der kun én gang. De spurgte ikke specielt ind til udsigten. De havde en accept af, at Tiltalte 1 stod for det udenfor, og hun stod for det indenfor.

Hun var ikke klar over, hvor skellet gik i forhold til kommunens grund. Hun har ikke undersøgt det, og hun har været lidt naiv. Hun tænker ikke, at hun havde en grund til at undersøge det.

Der var en trampet kant, hvor køerne havde gået. De havde ikke drøftet planering af grunden. Hendes mand stod for det, og han bestemte selv indkøb af robotplæneklipper. Han stod for det udvendige, og hun stod for det indvendige.

Da de fik byggetilladelse, var det vigtige for hende, at de kunne komme i gang med at bygge, da de havde solgt deres gamle hus. Det gamle hus skulle også gøres klar til overtagelsen. Hun stod for en stor del af det indenfor, mens hendes mand ordnede det udenfor med græs og hæk. Man kan ikke se fra deres gamle hus til det nye, grundet grusvejene til og fra husene. Hun vurderer, at der er 100 meter imellem. Der er skov imellem. Der var foregået noget mellem to gange, hvor hun kom på ejendommen. Hun er først blevet bekendt med det med pil og siv, efter sagen har været i medierne. Hun var ikke bekendt med det dengang. Hun tænkte først over det, og med kanten ved græsset, efter sagen kom op. Hun blev først bekendt med det via medierne, og at der var en sag. Der har ikke været en dialog med kommunen. Der gik tre uger, før de blev politianmeldt. Hun stod i et træningscenter, da en spurgte, om det var ude hos dem. Kommunen sagde, at de ikke måtte snakke med dem, da kommunen havde lavet en fodfejl. Hvis de havde vidst, at der var en sag, så ville de gerne have samarbejdet med kommunen, men det ville kommunen ikke. Hun har fået mange ubehagelige henvendelser både på Facebook og Instagram, der har stået journalister i deres have, og droner er fløjet over deres grund. Hendes mand har ringet, og har sagt, at hun ikke skulle komme hjem med deres datter, da der var folk i deres have.

I forhold til fotos i bilag 1,16, side 2 stod der flere piletræer, og der var lidt højere græs ned mod søen, men i hendes verden var det samme udsigt som før, da der også var udsigt over hele søen tidligere. Man kan se søen fra deres spabad. Man kunne se søen over sivene før. Bilag 1,38 side 4 viser en helt tæt bevoksning ved Adresse 2. Sådan var det på ingen måde hos dem, før ændringen. Deres genboer fortalte i 2021, at de gamle ejere havde haft køer, som gik helt nede i vandkanten og et godt stykke op, hvor de har græs nu. Helt op til den røde streg på bilag 1,2. Hun har ikke set skelpæle hos dem.

Tiltalte 1 har forklaret, at Tiltalte 2 ejer ejendommen, og at de flyttede ind februar 2022. Han havde fuldmagt og dialog med

Kommune 1. Han har været til møder på kommunen, og de gik på at få en byggetilladelse. Kommunen omtalte beskyttelseslinjen ift. søen. Det var et samarbejde. Der var nogle særlige naturmæssige hensyn, var han blevet gjort bekendt med, men ikke i samme grad, som nu. Han ville bare have byggetilladelsen, og han har ikke nærstuderet den. Konfliktrapporten (bilag 1,7) erindrer han ikke at have set. De snakkede ikke om naturen. De snakkede om beskyttelseslinjen mod søen. Han havde anmodet om at bygge 9 meter tættere på søen, men det kunne der ikke blive tale om. Han fik ikke en nærmere begrundelse herfor. Han ved ikke, hvorfor det lige landede på, at de fik tilladelse til at bygge 3,18 meter tættere på søen fra det gamle hushjørne. Han lavede tilbygningerne, men han fik hjælp fra tømrer og elektriker. Han er uddannet murer. Han har lavet fundament af beton, mure m.v. Der var overskudsjord fra byggeriet, og det glattede han ud, så han fik noget, der lignede en have igen. Han lavede en græsplæne. Der var kørt leverancer ind over græsplænen, så den var helt kørt op, og lignede mere en mark end en græsplæne. Han genskabte plænen efter spor, og genetablerede vejen dertil, tilbage til det, det var. Bilag 1,25d, side 2 blev vist. Han viste, hvor de var kørt ind og ud ad en ældre græs/markvej. Terrænet falder meget andre steder, så man kan ikke køre der.

Han har foretaget ændringer i området. Han har foretaget det, han vil kalde en vedligeholdelse. Han har vedligeholdt området. Han har bekæmpet pil med buskrydder og fjernet siv. Da de ikke skulle have køer, ville de have græs. Han tog det væk, som var blevet lidt langt.

Der var nogle siv og noget pil, som han har plukket op. Det lyder voldsomt med 1800 m². Det tog et par dage. Han brugte buskrydder, hækkesaks og sådan lidt. Han har trukket jord med ned ad for at jævne det ud. Han har ikke skrabt jord af ved mosen. Han har lagt fjernet sivværk, noget buskads og pil ude i siderne. Pil er jo ikke et træ, men en busk. Der er ikke kommet mere sø, og han ville blot bibeholde sin udsigt, som den var, da han købte ejendommen. Det groede mere og mere til med pil i deres ejertid.

Han ser det ikke, som at området er blevet ryddet. Han mener kun, at han har vedligeholdt det. Han kendte ikke til, hvor skellet gik, men han vidste, at ejendommen var 5,5 hektar. Han undersøgte det ikke nærmere.

Området hedder Område. Han har ikke tænkt over, at det var en mose, og for ham var det bare Område. Han vedligeholdte udenoms-arealerne i det omfang, han havde tid, før de påbegyndte at bygge.

Han reetablerede græsplænen, og han kom til at udligne kanten, hvor køerne havde gået. Det så pænere ud. Der står nogle fiskere nogle gange, og han tænker, at de er glade for det. De må jo fiske alle steder. Han vidste, at søen var kommunens. Der kom lystfiskere i området.

Han såede græs i den eksisterende have, men det nederste var godt grønt, så

der har han ikke sået græs. Måske er nogle græsfrø blæst derned. Deres robotplæneklipper slog også det område, da pil ikke skal komme ind i haven. I øvrigt kører de ”Vild med vilje”. De ville gerne bibeholde den udsigt, som der var, da de købte ejendommen.

Han og Tiltalte 2 har ikke talt om det udenfor. Med hensyn til spabad og terrasse talte de nok om, om det kunne lade sig gøre, men det var nok hans påfund. Udsigten var der, ligesom fra alle andre dele af huset.

Han er ikke enig i, at der er sket en værdiforøgelse af ejendommen. Ejendomsmægleren har aldrig været der. Det havde klædt hende at møde op derude. Banken har lån i ejendommen, og de har vurderet deres sikkerhed, og at den var ok. De forholdt sig ikke til, hvad det var værd før og efter.

Han har foretaget vedligeholdelsen - ikke andre. Han har haft kontakt til Vidne 1, og de bor i samme by. Han mødte ham efter anmeldelsen, og han spurgte, om Vidne 1 havde problemer med ham, da han anmeldte dem anonymt. Han tog kontakt til ham, da han havde anmeldt ham, og han var irritabel. Han sagde, at det var træls, at de ikke havde banket på deres dør, i stedet for at anmelde forholdet. Han ved ikke, om han nægtede at have ændret noget. Han tænkte ikke, at det var en sag mellem de to.

Han anede ikke noget om hængesæk. Han havde ikke set Top Star tuer i søen. De står derude nu. Han er blevet meget klogere siden anmeldelsen. Foto 1,11 fik han vist af politiet. Der kom siden en mand derud, som viste ham Top-Star tuer, men det, han fjernede, var noget, der lignede siv. Det var ikke tuer. De er der endnu. De står i vandkanten langs søbredden. Han fik dem vist af manden fra Envidan.

Han fik vist bilag 1,40, side 3 figur 1. Det røde område passer fint med de områder, hvor han har lagt pil/siv m.v. Han har udlignet kanten, som var skabt af køerne. Han tror ikke, at der blev taget jord af ved søen. Manden fra Envidan sagde, at der var usikkerheder i opmålingen grundet terrænet.

Bilag 1,16 blev vist. I hans verden så det også sådan ud, da de købte ejendommen. De har altid kunnet se søen, og det kunne de tidligere ejere også. På foto af Adresse 2 (bilag 1,38) kan man slet ikke se søen. Det adskiller sig temmelig meget, da det ikke har været groet til, og der har ikke været sådan nogle høje træer, eller hvad det er, på deres ejendom.

Han havde en længere proces med kommunen, da han fik byggetilladelsen. Han kan ikke huske, hvornår den konfliktrapport blev lavet. Han fik hjælp til og udfyldte ansøgningen sammen med en dame på kommunen, som hjalp med at sende den ind. Han var superglad for byggetilladelsen, og han skulle bare i gang, og han så ingen problemer.

Bilag 1,2's foto blev vist. Der er sikkert blevet kørt på begge sider af den

lilla streg i forbindelse med byggeriet. Der, hvor køerne gik, er lige omkring den røde streg. Det har han fået fortalt af genboer. Han har udglattet stedet, da byggeriet var overstået. Mellem den gule og lilla streg, var der halv højt græs, som ikke længere blev holdt vedlige, så det voksede op. Naboer har vundet hævde på sit stykke. Manden fra Envidan så, at der var gamle hegnspæle, og han sagde, at de måske også havde vundet hævde på det, men at det skulle han jo ikke lige sige. Han er blevet rigtig meget klogere efter anmeldelsen.

Søen er generelt større, da deres træer hænger ud over den. Han har fjernet 6-8-10 stykker klaser af pil. Man opdager årets mange ændringer ved at bo derude.

Han har også hørt, at andre har fået lov til bekæmpe pil af kommunen. Han ringede til kommunen efter anmeldelsen. Kommunen sagde, at de ikke måtte snakke med dem, men kun med lederen, da der var sket en fejl. Han måtte vente. Han forsøgte at ringe til en ved kommunen, som gerne ville komme ud og snakke løsning. Han måtte dog alligevel ikke snakke med ham. Det var Person 1.

Han talte med Person 1 omkring, at der var et samarbejde mellem Kommunen og lodsejerne, omkring kvæg ved søen. Kommunen har bl.a. betalt for indhegning til køer. Person 1 har tidligere stået for det.

De Top-Star tuer, som han så, lignede siv totter. Så det passede ikke, at de ikke var der mere. Dem på fotoet, han så ved politiet, var meget større.

Han har sagt til politiet, at en nabo har fortalt, at man har savet pil ned, samt at kommunen også gjorde det selv indtil for 15-20 år siden. Vedkommende har også rensat søen op til en af kommunens både. Der har gået køer derude, siden han var dreng. Der var ikke en busk eller et træ tilbage i 1949. Hvert år er der fiskere, som med buskrydderne og motorsave, sår siv og pil ned. Han blev vækket af larmen en dag i en weekend kl. 7.15, hvorfor han spurgte, hvad de lavede. De sagde, at de havde fået lov til at sår siv ned af kommunen. Det var egentlig mest tidspunktet, han var træt af.

Han mener, at han talte med Vidne 4, da der var sket fejl i processen. Han fatter ikke, at kommunen ikke ønskede dialog. Deres have har været belejret. Han fik aktindsigt. Man havde nok brugt nogle fotos, man ikke skulle. De fik først kendskab til sagen tre uger efter Jyske Vestkysten.

Den tidligere ejer led af demens, men han kendte hende ikke. Hun havde ikke passet ejendommen i 2-3 år, efter hendes mand var død, og køerne gik der ikke længere. Det voksede mere op. Der har altid været sø-udsigt, men det var mere eller mindre vokset til. Han har cyklet derude som barn. Det var dengang ikke vokset op langs hele søen.

Vidne 1 har som vidne forklaret, at han tog kontakt til Kommune 1 i slut februar/marts 2023. Han arbejder ved Kommune 2 og har her administreret naturbeskyttelsesloven siden 2017. Han er uddannet biolog. Han er lystfisker. Han planlagde en fisketur i 2023, og han kiggede på luftfotos. Han kigger af og til på luftfotos. Han plejer at fiske ved søen, og har gjort det mere eller mindre, siden han var barn i midten af 80-erne. Han så, at der var sket noget. Han sammenlignede luftfotos, og det var tydeligt. Han var på et erfaringsudviklingsmøde, hvor han sad ved siden af sin kollega Vidne 4 fra Kommune 1, og han sagde, at de skulle kigge på noget derude. Han var ikke selv ude at se på området, før han sagde det til hende.

Han er kommet der jævnligt. Efterfølgende har han været derude. Der mangler en stor del af en hængesæk. En hængesæk vokser over vandfladen, og det tager lang tid om at komme og kommer gradvist. Det bliver efterhånden så sammenhængende, at man kan gå på det. Det er ligesom at gå på en vandseng. Det er næringsfattig natur, og det har høj naturværdi. Han har også set Top-Star tuer derude. Det er en halvgræs, og det kræver lang kontinuitet at udvikle dem. Det skal ligge uberørt i meget lang tid. De Top-Star tuer, som var der tidligere, var over en halv meter høje. Han var nok ude at fiske i 2021-2022, hvor han sidst så hængesækken og Top-Star tuer. Han har ikke tænkt over ejendommens udsigt.

Nu er der en tilgængelig vandflade med græsplæne helt ned. Hængesækken er fjernet og vegetationen heri med den. Hængesæk er en moseafart. Der er ikke meget af den generelt, og det er derfor værdifuld. I hængesækken vokser arter, som normalt udkonkurreres af andre arter andre steder. Der er bl.a. orkideer, Top-Star tuer, alle mulige halvgræsser og spagnum mose. Det har høj naturværdi. Det tager mange år at udvikle alt fra 30-50 år op til 100 år. efter størrelsen. Hængesækken var relativ stor, og den har nok vokset siden etablering af søerne. Hængesækken er vokset i den periode, han er kommet i området. Nu er der græs helt ned til vandspejl. Han vil anslå, at hængesækken lå 20-30 meter fra græskanten, der er i dag. Han vil antage, at den er gravet væk og fjernet. Det går ikke naturligt til grunde. Pil er ikke en invasiv art, det er en almindelig art i Danmark, og det er der også i området. Der kan vokse pil og birketræer i en hængesæk, når den bliver bastant nok. Træerne kan godt stå oprejst og blive 4-5 m høje, men da der ikke er meget næring, vokser de langsomt og bliver ikke så høje, som andre steder. Træerne kan også komme ned at ligge, mens de gror. I By 1 har han fortalt, at han havde sagt det til kommunen. Han blev antastet af Tiltalte 1 den 5. december 2023, da han hentede sin søn på skolen. Tiltalte 1 kom hen og spurgte: "Har vi et problem?" og sagde, at han var opmærksom på, at han havde anmeldt ham til Person 2. Han svarede, at han ikke havde snakket med Person 2, men at han havde anmeldt, at nogen havde gravet i mosen. Han havde ikke sagt, at det var Tiltalte 1. Tiltalte 1 sagde: "Hvad har du sat gang i", og at han havde stukket dem. Tiltalte 1 ville se, om han kunne grave noget frem på ham, og han ville skrive sig bag øret, at han var sådan

en, som stak folk.

Han har sagt hej til Tiltalte 1 en gang, hvortil Tiltalte 1 svarede: ”Pikhoved” til ham, men ellers har de ikke haft kontakt.

Vidne 2 har som vidne forklaret, at hun har lavet en vurdering for Kommune 1 af Adresse 1. Hun så ikke ejendommen, før beplantningen var fjernet. Hun har vurderet ud fra oversigtskort, luftfotos og sit lokalkendskab til området. Ejendommen Adresse 2, var den, som passede bedst med sagens ejendom, og som efter hendes bedste vurdering har samme beplantning. Hun har ikke fået nogen oplysninger om, hvordan beplantningen var før. Hun sammenlignede via luftfotos, og sammenlignede også med sit lokalkendskab. Det er kun herlighedsværdien i grund og udsigt, hun har vurderet, ikke bygningerne. Det var hendes vurdering, at ejendom-mens værdi er forbedret på 1,5 mio.kr. Det skyldtes både udsigten og tilgængeligheden. De andre ejendomme har ikke tilgængelighed direkte til vandet. Andre ejendomme er lidt ufremkommelige ved vandet. Herligheds-værdien er uafhængig af ejendomspriserne i øvrigt, og er således den samme i 2021 og i 2024. Herlighedsværdien er både udsigten og adgangen/frem-kommeligheden til søen. Man har en følelse af udsigt til skov, vand og fjord. Det er et fantastisk sted helt generelt derude. Hun fik vist foto i bilag 16 fra ejendommen.

Hvis fremkommeligheden var den samme før, men der var lavere vegetation og stadig samme søudsigt, dog med højere beplantning, så var værdiforøgelsen lavere. Det ville være alt fra 500.000 eller 1 mio. kr. Det afhænger af den tidligere beplantningshøjde. Hvis der kun var f.eks. 1 meter høj beplantning, så ville værdiforøgelsen nok nærmere ligge på 300.000 kr.-500.000 kr. Der er normalt ret sumpet, så man ikke kunne gå derned. Hvis det ikke var sumpet, ville beløbet også være lavt. Det ville i så fald ikke være en markant forskel. Hvis vegetationen vokser op igen, så er værdiforøgelsen lavere. Hun ved ikke, hvor længe hendes vurdering vil holde. Hendes vurdering er et øjebliksbillede.

Ofte er der sumpet ved søen, som ikke er tilgængelig. På Adresse 2, kommer man ikke ud til vandkanten uden vaders. Hun kan ikke sætte meter på. Hun vil vurdere værdistigningen til 300-500.000 kr., hvis ejendommen tidligere havde samme udsigt, men uden tilgængelighed.

Hvis der tidligere var høj beplantning, så ville det ikke være tilgængeligt grundet sump, og så er vurderingen 1,5 mio. kr.

Hvis der tidligere var høj beplantning, men ikke sump, og så er det nok 1 mio. kr., men det har hun ikke dykket mere ned i.

Vidne 3 har som vidne forklaret, at hun byggesagsbehandler ved Kommune 1. Hun giver byggetilladelser.

Hun har ikke været involveret i sagens byggetilladelse. Alt foregår digitalt med MitID. Man angiver adresse og kategori. Der kommer kort op, og en konfliktsøgning på adressen kommer frem. Det ser ud som i bilag 1,20 for ansøger, og konflikthåndteringen bliver genereret hos dem, men ikke til ansøger. Forhold på projektstedet kan ses af ansøger. Det bliver man gjort opmærksom på ved ansøgningen. Sådan var det også i 2019. Hvis man får hjælp af kommunen, udfylder ansøger selv, men de hjælper.

Konfliktrapporten i bilag 1,7 blev sendt til kommunen. Konfliktgenere-ringen viser, hvor ansøgningen er i konflikt med beskyttelseshensyn.

Hun har kigget i sagen. Hun kan se en korrespondance omkring søbeskyttelseslinjen. Hun har ikke gransket det yderligere. Man bliver gjort opmærksom på særlige naturinteresser på ejendommen.

Ved møder på kommunen bliver der genereret en digital ansøgning. Når de kommer ned, så starter de en dialog, og de anmoder stadig ansøgere om at ansøge digitalt. De har fået ansøgningen ind digitalt, men ejeren kan godt have fået hjælp til det på kommunen. Konfliktrapporten bliver ikke udleveret. Som regel sidder de og udfylder punkterne sammen med ansøger, ellers gør ansøger det selv og kan så kalde på hjælp. De vejleder og fører folk igennem ansøgningsprocessen.

Vidne 4 har som vidne forklaret, at hun er ansat som naturmed-arbejder ved Kommune 1. Hun er uddannet biolog. Hun har været ansat siden maj 2019. De har anmeldt, at der var sket et indgreb i beskyttet natur, og da det også var sket på kommunens ejendom, anmeldte de også hærværk. De var til ERFA møde, hvor en kollega fra Fredericia, spurgte ind til området ud fra et luftfoto, og om de havde set, hvad der var sket. De tog sagen op. De så, at der imellem forår 2021 og 2022 var sket ændringer. Der var et tidligere vegetationsdække, men nu var der frit vandspejl. Søbrinken var nu helt homogen og ensartet, hvilket var atypisk. Søbrinken er der, hvor der er overgang mellem tør og våd natur. Det er sumpet. Søbrinken er grænsen mellem fast og våd grund. Vegetationen var beskyttet som mose. Der var en artssammensætning, som havde en høj naturværdi. Der var bl.a. Top-Star tuer, som var rigtig store. Det er særlig positiv art. De er typisk mere sarte, så hvis de er der, er det ikke så næringsbelastet et område. Top-Star er ualmindelige så store, og var opstået, da det havde stået urørt i mange år. De var mellem 50-75 cm høje. De vokser med 1 cm om året, når de først er etableret. De er sigende for, hvor længe et område er urørt. Dvs. 50-75 år, har det stået uberørt. Hun har plantelister med. Der er 80 registrerede arter derude. Der var besigtigelser i 2018 og 2019 af det fjernede område (bilag 1,25 b og 1,25c). Nogle har vurderet det i juli 2024. De er forpligtede til at registrere natur. Området har været beskyttet natur minimum siden 2018. Det var også beskyttet inden. Via luftfoto analyser kan man se, at området har ligget urørt hen i lang tid. Det havde en lang kontinuitet, som har udviklet sig over tid uden forstyrrelse. Det giver værdifulde levesteder for

mange arter. Noget var anført som beskyttet, men registreringen blev udvidet i 2018. Før det, var det lidt længere ude i søfladen. Den beskyttede mose var mindre tidligere end den registrering, som skete i 2018.

Deres feltskemaer lægges op på Danmarks Miljøportal, som oplyser, om alle miljøforhold. De står på stedet og noterer i et skema, som de lægger på portalen. På deres skemaer var det anført, at der var Top-Star på sagens areal. Person 3 og hun tog derud for at besigtige stedet i maj 2023. Hun lavede anmeldelsen i bilag 1,2. De så et frit vandspejl. Der var helt nedslået græs på et bredzoneareal, og de så en robotplæneklipper køre rundt. En hængesæk er sjælden naturtype, som er et vist stadie i udvikling af mose. Denne var i et højt stadie, lige før det bliver til højmoser, og det kræver lang tid at udvikle sig. Det tager i hvert fald 100 år.

Rapporten i bilag 1,12 lægger mere vægt på, hvordan man kan erstatte det. Det tager over 100 år at få en hængesæk.

Arealet havde fysisk struktur af hængesæk med en hængende fornemmelse, når man går på den. Der var dog ikke tørvemosser, så den gik ikke ind under kategori 7140. Strukturen indikerede lang kontinuitet. Plantelaget på vandfladen var ikke længere fast i bunden, og det tager lang tid, til det kommer op til overfladen, og for, at der er nok til, at der kommer en hængesæk. De havde nogle konsulenter derude. De fik en administrativ opgave som ejere, da de skal få det lovligt, og de ville gerne have andre øjne på. De antog Envidan hertil. I bilag 1,42 er det vurderet, hvilken type mose, der er fjernet. Der er i 2018 lavet en dokumentationscirkel på området, som indikerer, at det er det sted i området med flest arter. Man registrerer alle arter inden for en cirkel på 5 meters radius. Ændringen er ikke naturlig skabt. Det er for drastisk et skifte. Natur forsvinder ikke af sig selv. Hun tænker, at det er fjernet. Hun kender ikke til, at der skulle ske vedligehold af moser. På fotos i bilag 1,25 e kan man se de røde cirkler, som markerer Top-Star tuer. Nu er bredden blevet symétrisk. Der ligger stadig noget mose ude i vandet. Det er måske noget, man ikke kunne nå, med hvad end, man har fjernet moser med.

Det er 1800 m², der er ryddet. Både hængesækken og jord længere inde ved brinkzonen er fjernet. De fik Envidan til at lave terrænmålinger. Terrænet var ændret, viste Envidans måling i september 2024. Bilag 1,43 viser højdemodeller. Det er visualiseret, og alle de rødlige nuancer viser højere terræn end i 2018, og de blå er lavere end i 2018.

Envidan har lavet en udtalelse 7. januar 2025. De så, at der i den nordlige og sydlige ende lå jord opad træer på en unaturlig måde, og det ses på foto side 4 i bilag 1,44. De lavede prøvegravningen. Det øverste var ren tørvejord, og sandblandet tørvejord, og det er ikke naturligt forekommende jord der. Det er derfor overvejende sandsynligt, at det stammer fra moser. Det jord under var lerblandet jord og sandblandet lerjord. Der var planter i tørvejorden.

Vegetationen var domineret af typiske vådbundsarter, og de kom ikke andre steder, men var en del af tørvemosens arter.

De har en pligt til at reetablere området. Envidan siger, at man kan lægge materialet tilbage i søen, og så kan den del, der ligger ind mod søbrinken, komme hurtigere tilbage, omkring 15-20 år. Hun tænker, at det tager væsentligt længere, 3-4 gange mere at få den del af hængesækken tilbage, som havde sluppet bunden. Den tidligere vurdering på 100-150 år som hængesæk er fortsat gældende.

De er ikke gået i gang med en reetablering. De vil gerne gøre det bedst muligt. Det er delvist på deres og ejerens jord. Det skal koordineres bedst muligt. De har haft konsulentudgifter. Hvis det får tid, kan det muligt genskabes.

At der i 2018 var 50-75 cm høje Top-Star tuer, har hendes kollega, som lavede registreringen i 2018, fortalt hende. Man giver ikke besked til ejeren om, hvad der er beskyttet fra 2018. Det er ejers ansvar at være opmærksom herpå.

Dokumentationscirklen blev brugt i 2018. Højdemålingerne var ikke kvalitetssikret. Hun sendte luftfotos, som ikke var kvalitetssikrede. Hun kan ikke svare på, om eller hvilke procedurefejl, der skulle have været.

Bilag 1,10 henviser til samarbejder omkring græsning, omkring kommunens og private arealer. Hun kan ikke svare på, hvad Person 1 henviser til. Hun kan forestille sig, at man laver forpagtningsaftaler, og kommunen betaler for indhegning. Det kræver en stor maskine at fjerne en hængesæk, hun vurderer ikke, at det kan ske med en buskrydder. Hun ved ikke, om det fjernede alt sammen er oplagt på andre dele af grunden.

Det er helt normalt, at man lader arealer afgræsse, da det er den mest skånsomme pleje af beskyttet natur. Det er meget mere skånsomt, og rodnettet fjernes ikke. Det er almen praksis og sker stadig. Hun ved ikke, om lystfiskere må beskære i området.

Øvrige oplysninger

Der er under sagen foretaget dokumentation bl.a. af rapport om undersøgelser foretaget af Envidan af 7. juli 2024 og 7. januar 2025, af registreringer af natur på stedet fra 2018 og 2019, samt af luftfotos af området igennem årene.

Kriminalforsorgen har den 27. november 2024 udarbejdet en personundersøgelse af Tiltalte 1 i medfør af retsplejelovens § 808. Af personundersøgelsen fremgår bl.a. følgende:

" ...

KRIMINALFORSORGENS KONKLUSION OG BEGRUNDELSE

Kriminalforsorgens konklusion:

Det er Kriminalforsorgens vurdering, at Tiltalte 1 er egnet til at modtage en hel eller delvis betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, hvortil det skal anbefales, at der fastsættes vilkår om tilsyn af Kriminal-forsorgen i prøvetiden.

Finder retten, at sagen kan afgøres med en betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste, skal det anbefales, at der alene fastsættes prøvetid.

Kriminalforsorgens begrundelse:

Tiltalte 1 giver udtryk for, at han er motiveret for at samarbejde med Kriminalfor-sorgen og indstillet på at gennemføre samfundstjeneste såvel som tilsyn.

Der er lagt vægt på, at Tiltalte 1 ikke har et misbrug af alkohol eller euforiserende stoffer, ligesom han oplyser om gode, stabile sociale-og økonomiske forhold. Tiltalte 1 har desuden altid været i beskæftigelse, hvilket ligeledes gør ham egnet til afvikling af samfundstjeneste.

..."

Kriminalforsorgen har den 6. december 2024 udarbejdet en personunder-søgelse af Tiltalte 2 i medfør af retsplejelovens § 808. Af personundersøgelsen fremgår bl.a. følgende:

" ...

KRIMINALFORSORGENS KONKLUSION OG BEGRUNDELSE

Kriminalforsorgens konklusion:

Det er Kriminalforsorgens vurdering, at Tiltalte 2 er egnet til at modtage en hel eller delvis betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, hvortil det skal anbefales, at der fastsættes vilkår om tilsyn af Kriminalfor-sorgen i prøvetiden.

Finder retten, at sagen kan afgøres med en betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste, skal det anbefales, at der alene fastsættes prøvetid.

Kriminalforsorgens begrundelse:

Tiltalte 2 giver udtryk for at hun er motiveret for at samarbejde med Kriminal-forsorgen og indstillet på at gennemføre samfundstjeneste såvel som tilsyn.

Der er endvidere lagt vægt på, at Tiltalte 2 ikke har et misbrug af alkohol eller euforiserende stoffer.

Tiltalte 2 har endvidere siden folkeskolen haft fast tilknytning til uddannelsessystemet og særligt arbejdsmarkedet. Hun har dertil formået at fastholde sine ansættelser gennem en længere periode og i flere år, hvilket ligeledes gør hende egnet til afvikling af samfundstjeneste.

Tiltalte 2 oplyser ligeledes om gode og stabile sociale- og økonomiske forhold, der ligeledes gør hende egnet til afvikling af samfundstjeneste.

..."

Rettens begrundelse og afgørelse

Det er ubestridt, at Område tilhører Kommune 1, og at en del af brinken ligeledes tilhører kommunen. Ejere af ejendomme har en pligt til at undersøge, hvor skellet på deres ejendomme går og at overholde skel.

En mose er et beskyttet område efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2, nr. 2.

Efter naturregistreringerne fra 2018 og 2019 og vidnerne Vidne 1 og Vidne 4's forklaringer lægges det til grund, at området har en særlig naturinteresse, og at der - før ændringene - var sjældent forekommende naturtyper, herunder karakter af hængesæk og Top-Star tuer. Det lægges efter samme forklaringer og rapporter fra Envidan til grund, at det tager mange år om at udvikle den slags natur, fra 30 år og op til 100 år. Det lægges efter samme, og efter de i sagen værende luftfotos til grund, at et stort område af hængesækken forsvandt, ligesom områdets karakter i øvrigt ændredes på i alt 1.800 m², og at det skete mellem 2021 og 2022. Efter samme lægges det til grund, at der herved blev voldt betydelig skade på moseområdet og dets bestand af vilde planter, og at det tager op mod 100 år at reetablere dele af området.

Efter sagens oplysninger, herunder forklaringerne lægger retten til grund, at Tiltalte 1 har foretaget ændringer i naturen i mosen og ved brinken. Han har forklaret, at han har fjernet nogle siv og noget pil, samt at han har planeret grunden ned mod søen med overskudsjord fra ombygningen af huset på den ejendom, der ejes af Tiltalte 2, og som de ombyggede i 2021-2022.

Efter ejendomsmægler Vidne 2's forklaring lægges det til grund, at ejendommen er steget i værdi ved ændringen af området.

Tiltalte 1 har bestridt, at han har sået græs på brinken, men erkendt, at han slår området med en robotplæneklipper. Efter Envidans rapport af 7. juli 2024 og de viste fotos af området, lægger retten dog til grund, at han har sået græsfrø i det område efter at have reguleret det terrænmæssigt. Det lægges efter Envidans rapport af 7. januar 2025 tillige til grund, at noget af mosejorden ligger unaturligt op ad træer andre steder på ejendommen nu.

Efter vidnerne Vidne 1 og Vidne 4's forklaringer lægges det til grund, at det kræver større maskiner at fjerne hængesæk m.v. Tiltalte 2 har forklaret, at der var nogle større maskiner på grunden, men til at rydde byggeaffald væk.

Efter ovenstående tilsidesætter retten Tiltalte 1's forklaring om, at han alene fjernede pil og siv og lægger til grund, at det tillige er ham, som har fjernet en stor del af hængesækken m.v.

Han har forklaret, at det skete for at genskabe udsigten, som den var ved købet, men har samtidigt forklaret, at det var groet til i den tidligere ejers tid, da hun led af demens i de sidste år af sin ejertid.

Retten lægger til grund, at han fjernede det beskyttede natur for, at familien kunne få en bedre udsigt og direkte adgang til sø, og at han herved måtte indse, at ejendommen steg i værdi.

Ændringen af arealet på 1.800 m² er så drastisk, at den er foretaget med forsæt.

Tiltalte 1 er herved skyldig i forhold 1.

Da den betydelige ødelæggelse af naturen delvist skete på Kommune 1's ejendom, er han tillige skyldig i hærværk, som nævnt i den principale tiltale i forhold 2.

Tiltalte 2 ejer ejendommen, hvorpå ændringerne er foretaget. Hun har forklaret, at hendes mand stod for det udvendige, og at hun havde observeret en ændring i tilstanden ved søen fra en gang til en anden, hvor hun ikke havde været på ejendommen i 3-4 dage. Hun har som ejer af ejendommen en pligt til at sætte sig ind i ejendommens skel, og om der på ejendommen er særlige naturinteresser. Det har hverken hun eller hendes mand gjort. Tiltalte 2 har som ejer og beboer af ejendommen en væsentlig interesse i at få søadgang og udsigt, og retten tilsidesætter hendes forklaring om, at hendes mand handlede uden hendes viden og accept. Efter det, og alt ovenstående finder retten, at Tiltalte 2 er skyldig i forhold 1 og i den principale tiltale i forhold 2.

Straffen for begge de tiltalte fastsættes til fængsel i 4 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 89, stk. 2, jf. stk. 1, nr. 1, jf. § 3, stk. 2, nr. 2 og straffelovens § 291, stk. 2.

Retten har lagt vægt på det areal af beskyttelsesværdig natur, som er ødelagt, at det skete alene i de tiltaltes egne interesser, og på den tid det vil tage at genoprette naturtilstanden igen.

En dommer stemte for, at straffen skal afsones, under hensyn til grovheden af forholdene.

To dommere stemte for, at straffen kan gøres betinget med vilkår om udførelse af 100 timers samfundstjeneste, og har lagt vægt på de tiltaltes

gode personlige forhold, herunder at de ikke tidligere er straffet.

Der afsiges dom efter stemmeflertallet, og straffen skal ikke fuldbyrdes, hvis de tiltalte overholder de betingelser, som er angivet nedenfor, jf. straffelovens § 62 og § 63, jf. § 56, stk. 1. De tiltalte skal herunder udføre samfundstjeneste i 100 timer.

Thi kendes for ret:

Tiltalte 1 straffes med fængsel i 4 måneder.

Straffen skal ikke fuldbyrdes, hvis tiltalte overholder følgende betingelser:

1. Tiltalte må ikke begå noget strafbart i en prøvetid på 1 år fra endelig dom.
2. Tiltalte skal inden for en længstetid på 8 måneder fra endelig dom udføre ulønnet samfundstjeneste i 100 timer.
3. Tiltalte skal være under tilsyn af Kriminalforsorgen i prøvetiden.

Tiltalte 2 straffes med fængsel i 4 måneder.

Straffen skal ikke fuldbyrdes, hvis tiltalte overholder følgende betingelser:

1. Tiltalte må ikke begå noget strafbart i en prøvetid på 1 år fra endelig dom.
2. Tiltalte skal inden for en længstetid på 8 måneder fra endelig dom udføre ulønnet samfundstjeneste i 100 timer.
3. Tiltalte skal være under tilsyn af Kriminalforsorgen i prøvetiden.

De tiltalte skal in solidum betale sagens omkostninger.

Dommer